

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

декан

_____ доц. А.В. Стасишин

«31» січня 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

_____ (назва навчальної дисципліни)

галузь знань : 07 «Управління та адміністрування»

_____ (шифр і назва галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

_____ (шифр і назва напрямку підготовки)

освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»

_____ (назва освітньої програми)

освітній ступінь:

_____ магістр

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

ЛЬВІВ 2023

Програма навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» для здобувачів вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа», освітній ступінь «Магістр». 24 січня 2023 р. – 11 с.

Розробник: Гринчишин Ярослав Миколайович, к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Програма затверджена на засіданні кафедри фінансового менеджменту.
Протокол від 24 січня 2023 р. № 6/1.

Завідувач кафедри, д.е.н., професор

_____ Ситник Н.С.

24 січня 2023 р.

**Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 7 від 31 січня 2023 р.**

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни дисципліни «Ринок фінансових послуг» є відносини, що виникають у процесі руху фінансових ресурсів між державою, юридичними і фізичними особами за умов надання фінансових послуг спеціалізованими фінансовими та кредитними установами й іншими фінансовими інститутами.

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок управління фінансами за участі фінансових посередників і функціонування ринку фінансових послуг загалом та окремих його сегментів.

Основні завдання

Завдання навчальної дисципліни «Ринок фінансових послуг» полягають у:
вивченні сутності та особливостей функціонування ринку фінансових послуг, його ролі та значення в інституційному розвитку фінансової системи країни, в процесах накопичення та руху капіталу;
формуванні системного розуміння потреб споживачів у фінансових послугах та можливостей їх задоволення різними фінансовими установами;
розкритті особливостей та механізмів надання фінансових послуг;
виробленні необхідних фахових компетентностей у здобувачів вищої освіти для подальшого використання здобутих знань і навичок у практичній діяльності в установах фінансового сектора.

1.1. Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Макроекономіка, Фінанси, Гроші і кредит, Страхування, Банківська справа, Фінансовий ринок, Корпоративні фінанси, Стратегічне управління фінансами, банківською справою та страхуванням	Управління фінансовими ризиками, Міжнародні валютно-фінансові відносини

1.2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Загальні компетентності
ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК03. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності
СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем, проблем у сфері фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування.
СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування.
Програмні результати навчання
ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування.
ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування.
ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.
ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, митної, податкової справи та страхування та управляти ними.
ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
ПР15. Презентувати результати власних досліджень зокрема, шляхом підготовки наукових публікацій і виступів на наукових заходах.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1.	Ринок фінансових послуг та його роль в економіці. Суб'єкти ринку фінансових послуг
2.	Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.
3.	Поняття фінансового посередництва, його класифікація.
4.	Фінансові послуги на грошовому ринку.
5.	Фінансові послуги на валютному ринку
6.	Фінансові послуги на ринку позик
7.	Фінансові послуги на фондовому ринку
8.	Фінансові послуги з перейняття ризику
9.	Інфраструктура ринку фінансових послуг
10.	Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Ринок фінансових послуг та його роль в економіці. Суб'єкти ринку фінансових послуг

Необхідність і передумови створення ринку фінансових послуг. Роль та функції ринку фінансових послуг. Еволюція ринку фінансових послуг в Україні.

Сутність поняття “фінансова послуга”. Фінансова послуга в системі ринкових відносин. Сфера надання фінансових послуг.

Принципи надання фінансових послуг. Взаємовідносини надавачів фінансових послуг з клієнтами. Договір про надання фінансової послуги. Права клієнта на інформацію. Таємниця фінансової послуги.

Попит та пропозиція на фінансові послуги. Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг. Постачальники та споживачі фінансових послуг. Функції суб'єктів (учасників) ринку фінансових послуг. Система взаємодії суб'єктів ринку фінансових послуг.

Тема 2. Інституційна та сегментарна структура ринку фінансових послуг.

Структуризація ринку фінансових послуг за інституційною ознакою. Фінансові посередники. Банківська система. Небанківський сектор. Страховий сегмент фінансових послуг. Фінансові послуги на ринку цінних паперів.

Сегментарна структура ринку фінансових послуг за видами послуг. Грошовий ринок. Валютний ринок. Кредитний ринок. Ринок цінних паперів. Моделі ринку фінансових послуг.

Організований ринок капіталу. Регульований ринок капіталу. Багатосторонній торговельний майданчик. Організований торговельний майданчик. Позаорганізований ринок капіталу.

Fintech-технології у структурі ринку фінансових послуг.

Тема 3. Поняття фінансового посередництва, його класифікація.

Поняття фінансового посередництва. Спрощене та комплексне поняття фінансового посередництва. Функції та значення фінансових посередників. Основні проблеми функціонування фінансових ринків за відсутності фінансових посередників. Розподіл фінансових ресурсів через систему ринку фінансових послуг за участю фінансових посередників. Послуги фінансових посередників. Класифікація фінансових посередників. Депозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг. Недепозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг. Фінансові компанії, що надають лізингові та факторингові послуги на ринку фінансових послуг. Статистична класифікація фінансових посередників. Умови створення та діяльності фінансових установ.

Тема 4. Фінансові послуги на грошовому ринку.

Попит і пропозиція на гроші. Суть та особливості грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку. Основні інструменти грошового ринку. Види фінансових послуг на грошовому ринку.

Депозитні послуги. Види банківських депозитів: внески на вимогу; строкові депозити, ощадні (депозитні) сертифікати.

Фінансові послуги банків щодо відкриття та обслуговування рахунків клієнтів. Платіжні інструменти: документи на переказ та електронні платіжні засоби. Платіжні системи. Фінансові послуги з емісії та обслуговування платіжних карток.

Фінансові послуги на обліковому ринку. Фінансові послуги з обслуговування вексельного обігу. Вексель як інструмент грошових розрахунків. Операції з векселями. Способи визначення доходу за векселями.

Фінансові послуги на міжбанківському ринку. Рефінансування та його умови. Суб'єкти міжбанківського кредиту. Міжбанківські депозити. Особливості залучення ресурсів на міжбанківському ринку.

Тема 5. Фінансові послуги на валютному ринку.

Валютний ринок на ринку фінансових послуг. Функції валютного ринку. Класифікація валютного ринку за основними критеріями. Інституційна структура валютного ринку. Фінансові послуги з криптовалютами.

Валютний курс. Основні види котирування валют.

Валютна операція, її ознаки та функції. Класифікація валютних операцій.

Загальна характеристика та види конверсійних операцій. Характеристика та механізм здійснення операцій типу спот. Види форвардних операцій. Характеристика та механізм здійснення форвардних операцій. Ринок валютних ф'ючерсів і валютних опціонів. Ринок валютних свопів. Валютний дилінг.

Характеристика та механізм здійснення валютної операції «своп». Валютний арбітраж. Валютна позиція.

Тема 6. Фінансові послуги на ринку позик.

Сутність та особливості ринку позичкового капіталу. Суб'єкти та інструменти кредитного ринку. Поняття та економічна роль банківського кредиту. Класифікація банківських кредитів.

Операції комерційних банків на ринку позичкового капіталу. Ціна кредиту. Показники оцінки дохідності кредитних операцій. Вартість кредитних інструментів. Кредитний рейтинг та методика його визначення. Кредитний реєстр та його роль в управлінні кредитним ризиком.

Лізингові операції. Фінансовий лізинг. Розрахунок лізингових платежів. Факторингові операції. Форфейтинг.

Економічні основи та специфіка фінансової діяльності кредитних спілок. Інші фінансові послуги на ринку позичкового капіталу.

Тема 7. Фінансові послуги на фондовому ринку.

Основи функціонування фондового ринку. Інфраструктура фондового ринку. Суб'єкти фондового ринку. Інструментарій фондового ринку: пайові цінні папери, боргові цінні папери, іпотечні цінні папери, деривативні цінні папери, товаророзпорядчі цінні папери.

Механізм оцінювання акцій та облігацій. Моделі оцінки акцій та облігацій. Ризики та дохідність цінних паперів. Фондові індекси.

Портфельне інвестування в цінні папери. Ринкова ціна акцій. Ефективність банківських операцій з цінними паперами.

Фінансові послуги на фондовому ринку: андеррайтерські послуги, операції з пайовими, борговими і деривативними фінансовими інструментами.

Брокерські та дилерські послуги. Торгівля цінними паперами. Роль біржі у централізації капіталу. Моделі біржової системи. Технологія біржової торгівлі.

Лістинг та котирування. Біржові операції: касові, операції на строк, операції з премією, операції з опціоном. Депозитарні послуги. Реєстраційні послуги.

Тема 8. Фінансові послуги з перейняття ризику.

Поняття ризику. Види ризиків на ринку фінансових послуг. Фінансові ризики: кредитний ризик, відсотковий ризик, інвестиційний ризик, валюта ризику. Методи та критерії виміру фінансового ризику. Способи зниження міри фінансового ризику. Страхування та хеджування. Ринок термінових контрактів. Механізм хеджування за допомогою ф'ючерсних контрактів. Міжбанківські операції "своп". Хеджування за допомогою опціонів. Хеджери. Техніка хеджування. Стратегія управління ризиком. Оцінювання ризику. Диверсифікація і лімітування ризику. Консалтингові фірми та їх роль у зниженні ризику. Послуги фінансових установ з недержавного пенсійного забезпечення. Трастові і гарантійні послуги фінансових установ.

Тема 9. Інфраструктура ринку фінансових послуг.

Поняття та елементи інфраструктури ринку фінансових послуг

Інфраструктура грошово-кредитного ринку. Роль банків у інфраструктурному забезпеченні ринку фінансового ринку. Банківські інформаційні системи.

Інфраструктура фондового ринку: банки, учасники, реєстратори, депозитарії, зберігачі цінних паперів. Інфраструктурна база організованої і поза

організованої діяльності на фондовому ринку. Організований фондовий ринок України. Позабіржова фондова торговельна система, торговельно-інформаційні системи. Особливості функціонування інфраструктури ринку цінних паперів.

Інфраструктура валютного ринку: організований валютний ринок, брокерські фірми, дилерські контори.

Інфраструктура страхового ринку. Недержавні пенсійні фонди.

Інфраструктура ринку реального інвестування.

Тема 10. Державне регулювання та саморегулювання ринку фінансових послуг.

Правове та законодавче регулювання ринку фінансових послуг. Правові норми регулювання ринку фінансових послуг і розвитку його інфраструктури.

Державне регулювання ринку фінансових послуг. Необхідність, цілі та форми державного регулювання ринку фінансових послуг.

Ризик-орієнтований підхід в нагляді за надавачами фінансових послуг. Пруденційний нагляд. Нагляд за ринковою поведінкою. Захист прав споживачів на ринку фінансових послуг.

Національний банк як орган державного регулювання ринку фінансових послуг. Форми державного регулювання діяльності комерційних банків.

Державне регулювання ринку фінансових послуг небанківських фінансових установ. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Антимонопольний комітет України.

Саморегулювання ринку фінансових послуг, їх ознаки, функції. Саморегулювальні організації на ринку цінних паперів. Об'єднання професійних учасників фондового ринку.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4.1. Основна література

1. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
3. Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр>
4. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
5. Закон України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг” від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
6. Закон України “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. Закон України “Про депозитарну систему” від 6 липня 2012 року № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
8. Закон України “Про валюту і валютні операції” від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
9. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг” від 12 вересня 2019 року № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20>
10. Закон України “Про страхування” від 18 листопада 2021 року № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>
11. Закон України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” від 14 грудня 2021 року № 1953—IX. URL: <http://www.golos.com.ua/article/355986>
12. Указ Президента України «Про інвестиційні фонди та інвестиційні компанії» від 19 лютого 1994 року № 55/94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55/94>
13. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. Наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 року № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>.
14. Положення про провадження депозитарної діяльності. Затверджене рішенням НКЦПФР від 23.04.2013 № 735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>
15. Положення про здійснення операцій із валютними цінностями. Затверджене постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19>
16. Близнюк О. П., Іванюта О. М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Харків: ХДУХТ, 2017. 255с.
17. Ковальчук К. Ф., Архірейська Н. В., Валенюк Н. В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Дніпро: НМетАУ, 2018. 135 с.
18. Онищенко В. О., Завора Т. М. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. Полтава : ПолтНТУ, 2017. 409 с.

19. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Алексеєнко Л. М., Луцишин О. О., Рендович П. М., Стецько М. В. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 273 с.
20. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Арутюнян С. С. та ін.; за заг. ред. С. С. Арутюнян, М. І. Іоргачова. Харків: Діса плюс, 2020. 312 с.
21. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / Дубина М. В. та ін. Чернігів, 2018. 352 с.
22. Ринок фінансових послуг: підручник / Приказюк Н. В. та ін. ; за ред. Н. В. Приказюк. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2019. 756 с.
23. Слав'юк Н. Р., Глущенко С. В. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2022. 206 с.
24. Шклярук С. Г. Ринки фінансових послуг: теорія, методи, інструменти та практика: навч. посіб. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 528 с.

4.2. Додаткова література

1. Банківська система: навч. посіб. / Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
2. Дема Д. І., Віленчук О. М., Дем'янюк І. В. Страхові послуги: навч. посібник; за заг. ред. Д. І. Деми. Київ : Алерта, 2017. 526 с.
3. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2017. 461 с.
4. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2021. 106 с.
5. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 568 с.
6. Кузнецова С., Болгар Т., Пестовська З. Банківська система : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 400 с.
7. Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Паєнтко Т. В. Фінансове посередництво: навч. посіб. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 238 с.
8. Левченко В. П. Ринок небанківських фінансових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія. Тернопіль, 2017. 430 с.
9. Рамський А. Ю., Жукова Ю. М., Обушний С. М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
10. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Арутюнян С. С. та ін.; за заг. ред. С. С. Арутюнян. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2018. 484 с.
11. Фінансовий ринок: навч. посіб. / Трусова Н. В. та ін. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. 236 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Законодавство України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
2. Національний банк України: <https://bank.gov.ua/>
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку:
<https://www.nssmc.gov.ua/>
4. Міністерство фінансів України: <https://minfin.com.ua/>
5. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування: <https://forinsurer.com/>